

tat de Girona un vell casal de *Solterra*. Després, però, n'he anat trobant una munió de mencions que garanteixen l'antiguitat d'aquesta forma.

MENCIONS. 990: «ad domum Sti. Benedicti, Baias mon. --- alaude q. abeo in *Solterra* et in valle *Ausore* et in *Vallorci* --- et *Ipsa Chalmes*» (*Dipl. Cat. Vic.*, 393, § 470) [on reconeixem *Osor*, *Vallors* i St. Hilari *Sacalm*]; 994: «in monte q. dicunt *Solterra*», afr. S. de la vall d'Osor (CCandi, *St. Hil. Sacalm*, 42); 1067: «el vescomte Berenguer de Narbona empenyora al comte de Bna.: «*Solterrense* castrum --- fevum q. v. *Osor*» (*Hist. Lgd.* v, 546). S. XI: la comtessa viuda Ermessenda: «castro de *Solterra*» (CCandi, *St. H.*, 143); 1107: «Castrum *Solterra*, *Tonna*, *Madalla* ---» (*Li. Fe. Ma.* II, 19.4, § 505) (i altres cites ibid. I, 440, 441, 449, 471); 1108: *Solterra* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 447); 1114: *castrum de Solterra* (CCandi, *St. H.*, 44).

1121: «Berenguer --- jura fidelitat al comte de Barcelona per --- los castells de --- Orís, *Sulterra*, Oló ---» (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 454); 1252: «castro de *Solterra*» (ib., p. 145); 1259: id. (ib., 146); 1337: «castrum *Solterra*» (Font Rius, *C. d. p.*, § 374); 1357: unió dels veïns de la Celleria de St. Hilari *Sacalm* amb els de la universitat del terme del castell de *Solterra* (CCandi, *St. H.*, p. 25); 1359: «terma de *Solterra*» (CoDoACA XII, 152); 1368: mansus de *Solterra* (CCandi, *St. H.*, 46); 1374 i 1375: «castell de *Solterra*» [en cat.]; 1377: terme de *Solterra* (CCandi, o. c.).

I altres dades del S. XVI. En el XVIII ja només queda com títol d'un noble: 1786: «convalescent --- ab l'animo d'anar ab sos pares, comtes de *Solterra*, a Girona» (Maldà, *Calaix de S. I.*, 164); «des de sa casa a Girona, lo senyor comte de *Solterra* ---» (*Colle. de la Bona Vida*, 203); que Alex. Galí (p. 203) explica: «el títol de *Solterra* encara existeix, igual com la vella casa gironina, avui *Casa Puig* al carrer de Ciutadans». I més notícies en CCandi (*Ci. de Bna.*, GGC, p. 895), sobre l'arxiu dels Comtes de *Solterra*.

En total 16 mencions medievals de la forma *Solterra*, des del S. x. Assegurada, doncs, i constant, invariable; tant, que aquesta mateixa manca de variants inspira desconfiança al lingüista. És visible que els escribes obeeixen a la consigna de la forma adoptada en els escriptoris feudals: no s'esdevé sempre que quan una forma és popular hi ha variants mss. i orals? D'altra banda l'etim. de *Solterra* resta obscura: horitzó clos. Niciesa dir amb CCandi que vingui de SURSUM TERRA. Estranya sintaxi, i pitjor fonètica (havia de dar *sust-*, amb *st* i sense *l*).³

Doncs SOLUM TERRAE 'el fons de la terra'? Tampoc convenç gens, pel sentit, i per la manca de paralelisme. Seria SUMMUM TERRAE?: a això induiria la forma oral *sonterra* constatada per Casac. i Coromines. I tampoc convenç gaire, majorment perquè així no s'explica la forma medieval *Solt-*. L'una i l'altra han de tenir alguna justificació.

I és que l'ètimon real ha de ser el pre-romà que hem vist perpetuat en tots els altres noms A), B), C) ⁶⁰

etc., fins a H). En aquests la variant amb -LT- la tenim en E) i en H) igual que en el nostre.

Un altre indicatiu que ve a subratllar la força i realitat de la disjuntiva oral (*Sont-*, *Sunt-*) és la forma que donen al nom els pescadors de la Costa de Llevant; del gran puig, que ells fan servir de «senyes». Jordi Elias en un art. a *La Vox de Malgrat* (1-VIII-1964) diu que els pescadors de Blanes l'anomenen «*subterra*, per degeneració del nom». Però el que jo havia oït un sentit de vegades als pescadors de St. Pol de Mar era *fumistèris* (notes des de 1931). És clar que una i altra forma han de ser modificacions de *Sumiterri* o *Sumsterris*.

El *bt* atribuït a Blanes no és pron. possible. Però encara que les dades de St. Pol i de *Pineda* i la de Blanes estiguin una mica deformades, no deixen de reforçar la variant oral *Sonterra*, com alternativa de la cultista *Solterra*.⁴

Pre-romà, doncs, que distingim ací en 2 variants: I α) *Solterra* i I β) *Sonterra* o *Somt-*. I relacionat amb SETERRA (B) dels itineraris (que les fonts antigues posen quasi al peu S. del puig de *Solterra*) i amb els seus descendents romànics A), B), C), D), E), F), G), H). La qüestió que resta pendent és si les variants que conservem en els descendents romànics es poden explicar des de l'ibèric: car hi distingim SET- (A α), B), C), D), i en part F); SESD- (A β); SOLT- o SALT-: E), H), I); SONT- (I β); i SOT- (part de F). Aquesta és una qüestió que és ben arriscat voler resoldre dins les tenebres ibèriques en què es troba enfondida la Lingüística fins avui.

Jo gosaria a formular una audaç hipòtesi fonètica encaminada a explicar-les totes.

Suposariem una base ibèrica *SEDETERRA que tindria una quintuple evolució divergent: en SETERRA per haploglogia (A α i B); o bé en SEDTERRA amb δ fricativa, on el grup $\delta + t$ es diferenciaria en -SD- (A β) o en -LT- (E, H, I) o en -NT- (I β) o en -ST- (J). D'altra banda -ELT- > -eyt- > -o(u)t en *Solterra* i *Soternes*, i el timbre E en els restants —passant *Sedarrui* a *Sadarrui*, i SETERN- a *Sadernes* o *Saternes*, per la inevitable dissimilació.

Combinació certament audaç, i un poc rebuscada, que hom tindrà dret a opinar negant-la. A mi em sembla, però, que ens en hi anem ben acarrerats per la manca de tota altra etimologia.

Crec que hi ha encara altres NLL que hi poden entrar en aquest joc. Ptolemeu documenta un oppidum *Setelsis* (II, § 6,71), que alguns (des de P. de Marca) han volgut identificar abusivament amb *Solsona*: s'explica que Marca, com francès, ho cregués possible, llengua on s'esvaï aviat la -T- intervocàlica, però avui, que existeix la lingüística romànica, hom ha de veure que això és absurd en el domini català; i ara ja hem provat que *Solsona* és CELSO, -ONE; i perquè Ptolemeu diu que és a l'Est de AESO (*Isona*) i de EGOSA (EGÓSALE > *Gósol*) en els Pirineus. Doncs ja es veu que el seu SETELISIS és cap al mateix lloc que el nostre *Sadernes* (C), mitjançant un sufix -ST-, en lloc del sufix -RI-